

ОЦІНКА ТА АНАЛІЗ ПОШКОДЖЕНЬ НА ТЕРИТОРІЯХ ВОЄННИХ ДІЙ ТА СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ МІСТОБУДУВАННЯ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ЧАС

Яромій О., студент 2 курсу, спеціальність 193 Геодезія та землеустрій,
Львівський національний університет природокористування
Науковий керівник: Костишин О.О., к.е.н., доцент

Відновлення земель і, зокрема, населених пунктів після воєн і природних катастроф є складним завданням, що має багато аспектів і становить великий виклик для будь-якої країни. Російське вторгнення в Україну має серйозні соціальні та економічні наслідки, включаючи масштабні переселення населення, пошкодження будівель і інфраструктури, а також збільшення кількості жертв серед мирного населення. Воєнні дії продовжуються і фінансові втрати та людські втрати зростають щодня. Уряд, місцеві адміністрації та громадські організації активно обговорюють питання відновлення, розвитку регіонів і громад, а також розробляють плани відновлення та визначають пріоритетні напрямки цього процесу [1].

Хоча фактично, з планами відновлення мали працювати ще з 2014 року, коли були окуповані значні території України, але протягом періоду 2014–2022 років у державній політиці змінювалися підходи. Починали з відновлення виключно інфраструктурних об'єктів і тимчасових проєктів, але з часом перейшли до розробки планів розвитку громад з чітко визначеними цілями. Однак державна політика щодо відновлення не виходила на передовий план через ряд причин: зміни політичної обстановки в країні після 2014 року; запуск реформ, включаючи децентралізацію; недостатній досвід у веденні війни та тимчасовій окупації територій; відсутність досвіду у співпраці з міжнародними партнерами [2].

На державному рівні поки не існує одного єдиного загальнонаціонального плану відновлення України, розробленого владою, який мав би правову силу і використовувався б іншими учасниками процесу відновлення як стратегічний документ. Відсутність такого плану становить проблему для всіх учасників відновлення: громад, донорські організації, міжнародних донорів, міжнародні субвенції, і т.д. Однак, на шляху до реалізації таких планів відбудови можуть стояти фінансові перешкоди. Саме тут на допомогу приходять гранти – одне з

найпоширеніших джерел фінансування. Кожен грант має свої особливості: критерії відбору, тематичні пріоритети, бюджетні обмеження та терміни подачі заявок. Проте розробка ефективних стратегій та планів відновлення є необхідною передумовою для відновлення і відбудови постраждалих територій та успішного їх розвитку [2].

В Україні була розроблена нормативно-правова база для підготовки та впровадження планів відновлення.

Проте ці документи мають уніфікований характер і не враховують особливостей ситуації з тимчасово окупованими територіями та зонами активних бойових дій. Наголос робиться на плануванні «знизу вгору» – від громади до області, як це було до початку широкомасштабного вторгнення. Проте на цьому етапі очевидно, що слід розглянути іншу послідовність планування, яка краще враховуватиме потреби тимчасово окупованих територій та зон бойових дій.

Більшість питань, пов'язаних із розробкою стратегій та програм повоєнного відновлення, активно обговорюються у експертному середовищі, зокрема за підтримки міжнародних програм, таких як ПРООН та USAID DOBRE. Протягом 2023 року на державному рівні було розроблено та прийнято низку законів та підзаконних актів з метою забезпечення безперешкодного перебігу процесів відбудови населених пунктів та соціальної, інженерної інфраструктури. Серед цих актів: Постанова Кабінету Міністрів України про порядок виконання невідкладних робіт щодо ліквідації наслідків збройної агресії російської федерації; Закон України про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією російської федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією російської федерації проти України [3], [4] та інші.

Однак згідно з Законом України «Про засади державної регіональної політики», на рівні територіальних громад обов'язково розробляються (до 27.01.2024 року): Стратегія розвитку територіальної громади до 2027 року або План відновлення та розвитку територіальної громади до 2027 року.

При цьому нормативно-правова база не надає жодних роз'яснень щодо того, як вирішити це питання у випадку, коли території громад знаходяться в зоні активних бойових дій або тимчасово окупованих, із зазначенням відповідних процедур або механізмів для таких ситуацій.

Навіть за умови відносної безпекової стабільності частини територій (які відразу після деокупації отримали статус територій відновлення) можна

стверджувати, що для формування планів відновлення необхідні абсолютно відмінні від традиційних, методи аналізу та планування використання земель.

По-перше, обставини, які виникли, настільки змінили соціальний та економічний ландшафт територій, що на даний момент неможливо враховувати будь-які дані з попередніх періодів, окрім, можливо, даних про корисні копалини. Навіть дані про такі, здавалося б, сталі природні ресурси, як водні та земельні, не можуть бути використані, оскільки важко передбачити, яка частина з них буде доступна і на який період часу. Тим більше, використання попередніх даних про демографічну ситуацію, малоймовірне. Отже, з якого боку почати? Як забезпечити достатню кількість аналітичних даних для ефективного планування використання земель, не перенавантажуючи процес непотрібними чи малопродуктивними даними з точки зору планування?

У зв'язку з перехідним процесом України від воєнного конфлікту до мирного стану, аналіз поточної ситуації територій стає надзвичайно важливим. Цей аналіз має враховувати не лише фізичні руйнування та економічні збитки, але й соціально-політичні зміни, що суттєво вплинули на суспільство. Він є основою для розробки стратегій відновлення та модернізації територіальної організації влади, зокрема місцевого самоврядування [5].

У кінцевому підсумку, успішне відновлення після воєнних пошкоджень вимагає комплексного підходу, враховуючи потреби місцевого населення, соціальні аспекти та стратегії містобудування, спрямовані на створення стійких та життєздатних спільнот. Звичайно, ось деякі конкретні стратегії містобудування, які можуть бути застосовані у післявоєнний період:

- ✓ Реконструкція інфраструктури.
- ✓ Планування міста з урахуванням стійкості до кризових ситуацій.
- ✓ Реабілітація житлового фонду.
- ✓ Соціальна реінтеграція.
- ✓ Стимулювання економічного зростання.
- ✓ Збереження культурної спадщини.

Ці стратегії мають на меті створити стійкі, життєздатні та безпечні міста, які можуть успішно функціонувати після періоду воєнних дій.

Список використаних джерел

1. Оцінка впливу війни на людей. Дослідження ООН. 2023. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/otsinka-vplyvu-viyny-na-lyudey>
2. Сайт Децентралізація. Т. Лукеря. Що зараз відбувається з державною політикою відновлення громад і які питання треба врахувати. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/17127>.

3. Про засади державної регіональної політики. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 13, ст.90). Електро-нний ресурс. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>

4. Деякі питання формування переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією. – Постанова КМУ від від 06 грудня 2022 р. № 1364. Електронний ресурс. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deiaki-pytannia-formuvannia-pereliku-terytorii-na-iaukh-vedutsia-velysia-boiovi-dii-abo-tymchasovo-t61222>

5. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 року № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389>.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**ЗБІРКА НАУКОВИХ ПРАЦЬ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ МОЛОДИХ
ВЧЕНИХ, СТУДЕНТІВ ТА АСПІРАНТІВ
ЗЕМЛЕУСТРІЙ І ТОПОГРАФІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА
ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ І ЗМІНИ КЛІМАТУ"**

**7 - 8 березня 2024 р.
м. Київ, Україна**

УДК 332.3:528.4:551.583 «364» «366»

Друкується за рішенням Вченої ради факультету землевпорядкування Національного університету біоресурсів і природокористування України, протокол № 8 від 19 квітня 2024 року

Рецензенти:

Євсюков Т.О. – доктор економічних наук, професор;

Кошель А.О. – доктор економічних наук, доцент;

Мединська Н.В. – доктор економічних наук, доцент.

Землеустрій і топографічна діяльність в умовах війни та післявоєнного відновлення і зміни клімату (GEOPOINT - 2024). Збірка наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, студентів та аспірантів (м. Київ, 7-10 березня 2024 р.) / За науковою редакцією проф. Ковальчука І.П. К.: Вид. центр НУБІП, 2024. 223 с.

У збірці наукових праць подаються результати досліджень, присвячених ролі землевпорядкування і топографо-геодезичних та картографічних вишукувань у вирішенні проблем відбудови пошкоджених і зруйнованих російськими військами в період неоголошеної України війни поселень, об'єктів інфраструктури, сільськогосподарських і лісогосподарських угідь, гідротехнічних, енергетичних, водогосподарських та промислових споруд, природозаповідних, історико-культурних та інших складових навколишнього середовища України. Також висвітлюються питання, пов'язані з дослідженням впливу змін клімату на стан і використання земельних та водних ресурсів.

Для фахівців у сфері геодезії, картографії та землеустрою, екологів, географів, працівників аграрного сектору, природоохоронних установ, органів місцевого самоврядування.

За зміст публікацій, достовірність викладених наукових фактів відповідальність несуть автори.

Відповідальний за макетування і друк: доц. **Бутенко Є.В.**

I

S

B

N

©Колектив авторів

© Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2024